

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/1. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Po odgoditvi narodne skupščine.

Kakor je bilo določeno, tako se je zgodilo. Nova Pašičeva vlada je izvedla verifikacijo še ostalih radičevskih mandatov in s kraljevim ukazom odgodila zasedanje nar. skupščine.

Vsi patrioti širom naše domovine morajo priznati, da sedanja vlada kot čuvarica obstoječega stanja, dinastije, državnega in narodnega edinstva ni mogla ravnati drugače, ako ni hotela prepustiti naših največjih svetinj onim, ki se v najboljšem slučaju igrajo z obstojem naše enotne države. G. Pašič, preizkušeni in v delu osiveli državnik, hoče še enkrat počakati na notranji razvoj v takozvanem opozicijskem bloku. V teh mesecih do jeseni se mora definitivno razčistiti situacija. V slučaju, ako vztrajajo posamezne opozicijske skupine pri svojem protustavnem stališču, bo moralo priti do take politične situacije, ki bo zahtevala volilni mandat, kakor je te dni izjavil ministrski predsednik Pašič. In da tega mandata ne bo dobil noben zastopnik protustavne opozicije, dokazuje jasno kraljevski ukaz o odgoditvi skupščine!

Z odgoditvijo narodne skupščine so padle v vodo zadnje nade opozicijskega bloka, ki je varal svoje pristaše v svojo in njihovo škodo. Naravnost neverjetno se zdi, kako so nekateri, sicer prevdarni in ne protidržavni ljudje, verovali v zmago Davidović-Korošec-Spaho-Radičevega bloka. Med temi so tudi resni politiki — tako n. pr. med našimi narodnimi socialisti — ki so bili prepričani, da bo krona kot ustavni činitelj prepustila vodstvo države onim, ki so odvisni od republikanskega Radiča! Gospodje brezdvomno niso niti pomislili na posledice. O tem bomo o priliki ponovno govorili z načelnega stališča. Za danes samo ugotavljamo, da se je prevaril marsikdo, ki ni hotel ali ni znal računati z dejanskim stanjem stvari.

Zadnji seji narodne skupščine sta jasno dokazali moč in odločnost Narodne radikalne stranke, ki stoji brezpogojno na braniku naše enotne države. Pokazala pa se je tudi vsa zlonamernost opozicije, ki je s svojo politično sofistiko umela nekaj časa držati v sugestiji merodajne činitelje in precejšen del malodušne javnosti. Nasproti tej opoziciji, ki je napovedala vojno našemu državnemu življenju, je stopila mogočna Narodna radikalna stranka z razvito zastavo državnega in narodnega edinstva, kakor ga vsebuje vidovdanska ustava.

Naša država potrebuje dela, resnega in smotrane dela, da se izboljšajo socialne in

gospodarske razmere. Povojne posledice in rovanje raznih protustavnih političnih strank in stranic je do sedaj sistematično onemogočalo vsako večje in širokopotezno pozitivno delo izven političnih vprašanj. Vsi deli in vsi sloji našega naroda potrebujejo mirne politične dobe, da se uredijo naše prilike. Zlasti v Sloveniji je še marsikaj, kaj bi bilo treba popraviti, izboljšati in urediti. Marsikaj, kar je takozvana narodna vlada v Ljubljani ukrenila in odredila, bi bilo treba spremeniti v korist slovenskega naroda, da ne govorimo o drugih stvareh, ki jih je zakrivila neplodna politika večinskih zastopnikov slovenskega ljudstva. Vse to pa je mogoče izboljšati in urediti le v normalnih političnih razmerah.

Široke mase našega ljudstva niso samo site ustavne borbe, ki jo vodijo njeni zastopniki, temveč se v ogromni večini niti ne zanimajo za taka vprašanja. Mase pričakujejo pozitivnega dela svojih zastopnikov in so daleč od ambicij posameznikov, katerih interes je, da so ljudje nezadovoljni, kajti le na ta način morejo uganjati svojo demagoško politiko. Ljudje hočejo izboljšanje svojih socialnih, gospodarskih in drugih prilik ter jim je malo mar za hrepenenje onih, ki bi radi postali veliki gospodje v avtonomni Sloveniji!

In to hrepenenje je edini razlog, da se upirajo naši avtonomisti državnemu središču v Beogradu. Poleg tega hrepenenja pa imajo še precejšnjo dozo državniške in politične nesposobnosti, ki jih diskvalificira za resno delo v veliki državi. Isto velja za Stjepana Radiča na Hrvatskem, Davidovića in Veljkovića v Srbiji, Spaho v Bosni in Ivanića v Črnigori. Poglavarji naše opozicije, hočejo biti veliki gospodje v svojih pokrajinah, ker jim njihove sposobnosti ne dopuščajo, da bi se pozitivno udejstvovali v veliki državi.

Toda kar hočejo oni, tega noče naš narod in to ne sme biti v interesu naše narodne bodočnosti!

Sedanje politično stanje se mora likvidirati. Ako se pokaže, da absolutno ni mogoče delati s sedanjim parlamentom, ako opozicija ne uvidi višjih državnih in narodnih interesov, potem se je treba odločiti tako, da bo narod imel priliko izraziti svojo voljo. Radikalna stranka je stala vedno na stališču, da ima narod prvo in zadnjo besedo pri odločevanju o svoji usodi. Dokler se pa to ne zgodi, je treba biti na straži vsem patriotom.

Nar. radikalna stranka in separatisti.

Stališče Narodne radikalne stranke nampram Radičevi politiki je pregnantno in odločno izraženo v sledeči izjavi »Samouprave«, glavnega službenega glasila NRS:

»Med Stjepanom Radičem in nami ne more biti nobenih transakcij. Med njim in nami more biti samo borba, borba na življenje in smrt. Radič želi naši državi isto, kar so ji želeli oni, ki so jo napadli in izzvali svetovno vojno. In kakor smo se v začetku one borbe popolnoma zavedali vseh nesreč, ki so nas čakale in smo kljub temu sprejeli borbo, ravno tako sprejemamo sedaj borbo, ki nam jo vsiljuje neizmerna izdajalska nepoštenost in satanska hinavščina Stjepana Radiča. Kakršenkoli sporazum z Radičem bi pomenil prostovoljni skok v smrt, beden povratek naroda v prošlost, polno sramote, trpljenja in ponižanja. Na to ne bomo pristali, dokler bo živ le eden od nas. Jasnejše povedano: Nikdar ne bomo dopustili, da postanejo slovenski in hrvatski bratje, s katerimi nas ne vežejo samo občutki bratske krvi, temveč tudi zavest o skupnosti važnih interesov bodočnosti celokupnega troimenega naroda, — žrtve nespameti in izdajniške perfidije kaknega Radiča. Niti v imenu pravice samoodločevanja narodov, na katere se Radič hinavsko sklicuje, ne bomo dopustili, da jih pomočniki krvavega samosilstva ponovno položijo v politični grob, iz katerega so po stoletnem trpljenju komaj živi vstali. S tem, da smo jim dali v državi vse politične pravice in svoboščine, ki jih imamo, smo dovolj dokazali svojo bratsko iskrenost. V tej iskrenosti in v popolni zavesti o neločljivi skupnosti interesov naše skupne bodočnosti imamo popolnoma prav, da jim ne dopustimo vsled Radičeve norosti izvršitev političnega samomora. To je treba vedeti in to zahtevamo, da se ve!»

To naj si zapomnijo poleg Radiča tudi slovenski separatisti od najvišjega do najnižjega. To naj povedo zapeljivemu slovenskemu ljudstvu, kadar govorijo in pišejo o hegemoniji srbskega naroda, ki ga zastopa Narodna radikalna stranka!

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalni Glasnik“.

Min. predsednik Pašić o položaju svoje vlade.

Dne 23. t. m. je imel poslanski klub radikalne stranke sejo, na kateri je predsednik vlade razložil notranjo situacijo v zvezi s sestavo nove koalicijske vlade radikalov in demokratov.

Ker je bila ta klubova seja sklicana na prošnjo gotovega števila radikalnih poslancev, je dala povod ponovnim intrigam o neki razdvojenosti v radikalnih vrstah in o razdoru, ki naj bi oslabil avtoriteto in moč radikalne stranke. Ta intriga pa je živela samo en dan. Eden prvih podpisnikov prošnje za sklicanje klubove seje, dr. Momčilo Ivković je izjavil v imenu svojih tovarišev, da jih je vodila izključno želja, da se v klubu pretresajo posamezni momenti današnje situacije in se tako onemogoči nadaljnje intrigriranje z neko neslogo. Naši nasprotniki zasledujejo najmanjše gibanje posameznih radikalnih poslancev, prisluškujejo vsaki besedi iz privatnih razgovorov, prevračajo smisel teh besed in skušajo vsvariti vtis slabosti in neenotnosti radikalne stranke. Vsako kritiko dela — in danes mora biti kritika tudi v vrstah lastne stranke in tudi v najožji družbi, ki dela skupno — skušajo predstaviti kot razlog razdvojenosti. Zadnja seja radikalnega kluba pa je napravila konec nadaljnjim intrigam in iz te seje je izšla radikalna stranka še močnejša in kompaktnjša.

G. Pašić je v svojem eksponatu najprej razložil, kako je prišlo do prve sestave koalicijske vlade s Pribičevićev skupino, kako je ta vlada, potem ko je proučila položaj v parlamentu in v državi, smatrala za potrebno, da poda ostavko in da predloži razčiščenje politične situacije. Pojasnil je, kako se je kriza vsled ostavke razvijala in kako se je poskušala sestaviti koncentracijska vlada, ki naj bi nadaljevala dosedanje državno politiko in odložila nove volitve. Omenil je pri tem, popolnoma razumljive pogoje, pod katerimi bi mogli iti radikalni v koncentracijo z drugimi parlamentarnimi skupinami, razven Radića, ter se je dotaknil tudi neresnega odgovora opozicijskega bloka, sestavljenega po diktatu Radićevih delegatov Mačka in Preda-

ča. Spomnil se je tudi Davidovičevega pisma, polnega sovraštva in laži, s katerim je skušal Davidovič zakriti svoj poraz. G. Pašić je na kratko razjasnil, kako je Davidovič vse dogodke preobrnil in da tako ravnanje ni resno in dostojno človeka, ki hoče voditi svojo stranko.

Nato je g. Pašić razložil, kako je prišlo do sedanje koalicijske vlade, ki ima nalog, da izvrši verifikacijo mandatov in odloži glavno vprašanje, čuvajoč ono smer državne politike, ki je bila do sedaj. G. Pašić ni prikrival, da je situacija težka, toda izrazil je popolno prepričanje, da opozicijski blok napram koaliciji radikalov in demokratov, ki brani državno in narodno edinstvo v smislu ustave, ne bo imel uspehov, ker je sestavljen iz najraznovrstnejših elementov, katere veže samo želja po rušenju dosedanjega pravca državne politike in ker je osnovan na čisto destruktivni in narodnim interesom nasprotni kombinaciji. G. Pašić je izrazil nado, da bo radikalna stranka krepko in kompaktno podpirala svojega voditelja in njegove tovariše v vladi, da se ta politika, ki je danes edino možna, ohrani in da se očuva pred udarci, ki so bili zanjo pripravljeni. Končal je z izjavo, da smo pred borbo, da pa stopamo v to borbo z upanjem na zmago, ker se borimo za veliki ideal, vsvarjen s tolikimi napor in žrtvami našega naroda. Glede želje posameznikov, da se izvrši rekonstrukcija kabineta, je g. predsednik povdaruil, da je vprašanje sestave kabineta v današnji situaciji postranskega pomena, da je bilo vedno v tradiciji radikalne stranke, da si predsednik vlade sam izbere svoje sodelavce, da pa je stalno vodil račun tudi o razpoloženju kluba in bo tako delal tudi v bodoče. Pozneje more priti do izstopa nekaterih članov vlade in do vstopa drugih, ker so vsi ministri tovariši ostalih poslancev.

Govorili so še nekateri člani kluba, ki so povdarjali svoje popolno soglasje z izvajanjem g. predsednika in odobrili vse njegovo delo ter izjavili, da bodo do konca složno vztrajali v vsiljeni borbi.

(•Samouprava.)

Zlobne nakane naših nasprotnikov.

V naslednjem priobčujem članek dr. Drag. Radišića v beograjski »Reči«, glasilo samostojnih demokratov. Članek razkriva zlobne nakane naših nasprotnikov v osebi dr. Voje Veljkovića. Iz članka pa je tudi jasno razvidno, zakaj so naši separatisti sklenili medsebojno zvezo. Duh propadla Avstrije je gonilna sila nasprotnikov narodnih radikalov in naše nacionalne države.

Ko je l. 1898 kralj Milan Obrenović pripravil obupno borbo z radikali, je imenoval svojemu sinu kralju Aleksandru za osebnega tajnika dr. Vojo Veljkovića, kar odgovarja sedanjemu položaju dvornega ministra.

Nastala je nezasišana reakcija, ki je šla za tem, da uniči radikale, ker so bili rusofili, kar ni bilo po volji kralju Milanu in Avstriji. L. 1898 je umrl metropolit Mihailo, predstavnik rusofilstva v Srbiji za liberalno stranko, l. 1899 pa je umrl tudi Jovan Ristić, vodja liberalcev in rusofil. Ugodna prilika, da liberalci zapustijo Rusijo. To nalogo je prevzel dr. Voja Veljković. Od tedaj pa vse do vojne 1912 in 1914 se je vedelo in pisalo, da so Veljkovičevi liberalci avstrofilci, oni pod vodstvom Ribarca pa ne. Zato sta bila v tej stranki dva vodstva in dve tajni borbi.

Voja Veljković je kot dvorni človek l. 1898 v tretji objavil v »Srpski Zastavi« znan pismo Nikole Pašića Suknarovu. Originalno pismo je odkupil kralj Milan ter ga izročil dvornemu tajniku Veljkoviću. Hotel so voditelja radikalne stranke in rusofila moralno ubiti. Nikola Pašić je odgovoril v »Odjeku«, priznal pismo za svoje in povedal razlog, zakaj ga je pisal. Ob tej priliki je rekel, da je storil to kot nasprotnik takratnega slabega režima in kralja Milana. Ugotovili so, da je s tem razdal kralja očeta in obsedil so ga na

9 mesecev ječe. Prepeljali so ga 6. septembra 1898 v Požarevac, od koder so ga izpustili 6. junija 1899. Ko so Pašića izpustili iz ječe, ga je pozdravilo pet šestin srbskega naroda z brzojavkami. Vse te brzojavke so bile objavljene v »Odjeku«, glasilo radikalne stranke. Med onimi, ki so pozdravili mučenika — narodnega voditelja, je tudi ime Ljube Davidovića. Sedaj se pogosto čuje, da spominja Davidovič ono pismo kot nedostojno stvar in sramoto za Pašića. Po 26 letih je Davidovič istega mišljenja z Veljkovičem:

Te brzojavke so na Obrenovićevem dvoru povzročile velikanski strah! Kralj Aleksander je za svojo rešitev v dogovoru z gospo Mašin (poznejšo kraljico) in s svojo materjo pripravil atentat na kralja Milana 24. junija 1899, t. i. 18 dni potem, ko je zapustil Pašić ječo.

Sedaj je šlo za celo radikalno stranko. Na stotine radikalov je prišlo pod preki sod, nekateri radi atentata, drugi radi različnih obtožb. Po želji Voje Veljkovića so se napolnile ječe v Požarevcu. Zaprti so prvake rusofilske radikalne stranke. Med temi ni bilo Ljube Davidovića. Na dvoru so računali, da so avstrofilci zmagali in da so rusofili podlegli. Slučaj je hotel, da je prišlo med kraljem-očetom in kraljem-sinom do spora radi sinove ženitve. To se je zgodilo komaj eno leto potem. Kralj-sin se je obrnil na radikale, ki so mu pomagali v borbi z očetom. Tedaj je kralj Milan umrl v imenstvu, propadel je tudi Voja Veljković in propadla njegova avstrofilska politika.

Prišlo je do balkanske vojne 1912—1913. Veljković je molčal in se veselil poraza Srbije in radikalov. Njegovi prijatelji so govorili: ako se ima srbstvo ujediniti pod radikalno vlado, potem je bolje, da se ne ujedini... Vojna je izpadla proti pričakovanju. Veljković je obupaval.

Pričela se je evropska vojna l. 1914 V tej

vojni se je za Srbijo angažirala radikalna stranka. Dogodki l. 1914 so se vedno bolj zapletali. Dr. Veljković je mislil: sedaj ali nikoli. Čakal je na polom države in s tem radikalov.

V novembru 1914 so prišli Avstrijci pred Čačak, prodirali so v srce Sumadije. V Nišu je bilo 100.000 beguncev. Morala v vojsko je popustila. Skupščina v Nišu, poslanci v skrbeh, samo dr. Veljković je bil vesel, ker je nekaj pričakoval.

Vodja liberalcev Stojan Ribarac se je pričel brez vednosti Voje Veljkovića pogajati s predsednikom narodne skupščine pok. And. Nikolićem — kateremu je tiste dni padel sin — dijak na fronti — in z drugimi, da bi se radi obrambe države in povzdignjenja morale v vojski formirala vlada iz vseh strank: radikalov, samostalcev, liberalcev in naprednjakov. Ta patriotska gesta je bila sprejeta in že 19. novembra 1914 se je formirala vlada vseh strank. Dr. Veljković je v Nišu sklical skupno sejo in napadal Ribarca, ker je pristal na pomoč državi. Dr. Veljković je vedel, kaj dela: Kot avstrofil ni hotel v vlado, da bi se boril proti Avstriji. Upal je v avstrijsko zmago, v polom Srbije in radikalov. To je dočakal po enem letu. Na njegov poziv, da se 18. oktobra 1915 sestane klub liberalnih poslancev v Vrnjcah, mnogi niso prišli, temveč so ubežali, ker je bil sovražnik že blizu. Veljković je nameraval tedaj celo stranko zvezati z Avstrijo, kar se mu ni posrečilo. Srbija: vlada, poslanci, njena vojska in mnogi državljani so ubežali pred sovražnikom. Veljkovičevi računi, da se za račun Avstrije formira srbska vlada s parlamentom, so propadli. Tako je mogel ponuditi Avstriji samo svoje usluge: da postane predsednik okupacijskih oblasti v prestolici bivše Srbije, kar se je zgodilo.

Kaj bi bilo, da ni bilo l. 1915 v Srbiji koalicijske vlade radikalov, samostalcev in naprednjakov? Vojska bi zvrčala krivdo na radikale, vojaki ne bi hoteli iti preko mej svoje domovine. Zgodilo bi se ono, kar je Veljković pričakoval. Korist te koalicije je bila ogromna. Srbija se ni osramotila, njena vojska je ubežala in se borila na solunski fronti.

In sedaj vodi isti dr. Voja Veljković politiko rušenja radikalov in države. Zalostno je, da tega ne vidi Ljuba Davidovič. Po Banatu in Bački se razlegajo vzkliki: Eljen Veljković! Eljen Davidovič! Hoch Veljković! Hoch Davidovič! Vse to ne vznemirja Veljkovića. On ve, kaj dela. Obžalujem, da Ljuba Davidovič v mrznji do Pašića in Pribičevića ne razume teh glasov. Toda ti glasovi dvigajo dobre Hrvate, Slovence in vse Srbe na noge!

Preganjanje koroških Slovencev.

Nedavno je imel avstrijski zunanji minister dr. Grünberger govor, v katerem je brez pridržka grozil z represalijami napram avstrijskim Slovence in Hrvatoma radi razpusta nemških nacionalističnih organizacij v naši kraljevini.

Koroški Nemci so takoj razumeli ministrov govor in se pričeli pripravljati na preganjanje našega življa na Koroškem. Pri tem ima glavno besedo proslula nacionalistična organizacija »Heimatsdienst«, katere predsednik Schumi je istočasno predsednik koroške pokrajinske vlade! Pričeli so zapirati slovenske šole po nalogu »Heimatsdienst«, ki je poslal vsem slovenskim družinam, ki pošiljajo svoje otroke v slovenske šole, grozilna pisma, v katerih jim preti s požigom in ubojem, če bodo še nadalje pošiljali svoje otroke v slovenske šole. Naši ljudje, ki so brez zaščite, so se morali pokoriti naredbi »Heimatsdienst«. Naš konzulat v Celovcu ne more proti temu početju ničesar storiti, ker je koroški deželni predsednik vodja »Heimatsdienst«.

Ob tej priliki se je tudi zvedelo, da so Nemci že dvakrat oplenili naš konzulat v Celovcu. V letošnjem januarju so člani »Heimatsdienst« udrli ponoči v konzulat, opustošili opravilo in odnesli zapise dokumente. Konzul Protić je pustil okovati vsa vrata in okna z železnimi okovi, toda pred dvema mesecema so člani »Heimatsdienst« za časa konzulove odsotnosti zopet udrli v pisarno in odnesli veliko število zaupnih listin. Naš konzul je po vsakem upadu protestiral pri pokrajinski vladi, toda koroška vlada ni hotela izslediti krivcev!

Naša vlada je te dni poklicala konzula Protića v Beograd, da ji natančno referira o vseh dogodkih. Kakor poročajo iz merodajnih krogov, bo naša vlada ostro protestirala na Dunaju in zahtevala popolno zadoščenje. Istočasno pa bo opozorila avstrijsko vlado na posledice, ako ne prepreči preganjanja naših narodnih manjšin, ki imajo po mirovni pogodbi vse pravice kot narodne manjšine. Ako avstrijska vlada takoj ne ukrene vse, kar je potrebno za mirno življenje naših rojakov na Koroškem, bo izvedla naša vlada primerne represalije napram nemški narodni manjšini v naši državi.

Odgoditev narodne skupščine.

Demonstracije opozicije proti kralju. — Sprejeta verifikacija radičevskih mandator. — Skupščina odgojena do 20. okt. t. l.

Z razumljivim zanimanjem je pričakovala naša javnost podeljke seje narodne skupščine. Dočim je opozicijsko časopisje z zavestjo zmage prorokovalo padec sedanje Pašičeve vlade, so radikali mirno in z zaupanjem sledili razvoju parlamentarne situacije. To je tudi popolnoma naravno, saj je Narodna radikalna stranka edina mogoča skupina, ki ve, kaj hoče, ki ima preizkušene voditelje in državnike.

Seja je bila sklicana za ponedeljek 26. t. m. ob 9. uri. Občinstvo je napolnilo galerije in mnogi, ki niso dobili prostora, so se morali vrniti. Tudi diplomatične lože so bile vse zasedene. Malo pred 10. uro so prišli v dvorano radikali in samostojni demokrati, za njimi pa džemijetovci in Nemci ter končno zemljoradniki. Ostale skupine opozicijskega bloka pri otvoritvi seje niso bile prisotne.

Otvoritev seje.

Predsednik Ljuba Jovanović je točno ob 10. uri otvoril 71. redno sejo. Prebral se je zapisnik zadnje seje, nakar je zemljoradnik Voja Lazić zahteval, naj pridejo v zapisnik neke njegove zahteve, kar se je seveda zgodilo.

Nato je tajnik Kobasica prebral kraljeve ukaze o ostavki stare in o imenovanju nove Pašičeve vlade. Poslanci so vzklikali kralju in mu pričevali manifestacije.

Za časa branja kraljevih ukazov ni bil v dvorani noben zastopnik opozicijskih skupin. Takoj nato pa so prišli vsi pod vodstvom Ljube Davidovića.

Predsednik Jovanović je naznanil smrt poslanca dr. Sudarevića, kateremu je skupščina stalo za zaklinala: Slava!

Po raznih poročilih, ki jih je skupščina vzela na znanje, je Voja Lazić stavil nujen predlog za pomoč zadnjim poplavlencem. Poljedelski minister Krsta Miletić je izjavil, da vlada sprejema predlog. Nato se je prebrala zahteva pravosodnega ministra o izročitvi nekaterih poslancev sodišču, med njimi Vlad. Pušenjaka in Iv. Pucija. Zemljoradnika Lazić in Moskovljević sta zahtevala od predsednika pojasnilo glede njegove ostavke in njegovega zadržanja za časa vladne krize.

Ostavka predsednika.

Predsednik Jovanović je odgovoril, da je res podal ostavko, ki pa jo je pozneje prekalal. Sicer pa bi bila ostavka veljavna le tedaj, če bi jo sprejela narodna skupščina. Predsedniške poše je v tem času vršil vsled bolezni prvega podpredsednika, drugi podpredsednik Dragović. Nadalje je izjavil, da je prihajal na dvor samo na poziv kot zasebna oseba, ne pa kot predsednik narodne skupščine. Poslanec Moskovljević je stavil nato predlog, naj skupščina obsodi postopanje svojega predsednika, toda predlog je propadel. Predsednik Ljuba Jovanović je ponovno izjavil, da je kot privatna oseba skušal informirati krono nepristransko. Kot skupščinski predsednik je varoval vedno in povsod objektivno stališče napram vsem parlamentarnim skupinam. Med njegovim govorom so demokrati in klerikalci zmerjali in grozili. Pridružila se jim je tudi ostala opozicija.

Shod NRS v Bjelini.

Nato je najdoslednejši interpellant v skupščini Voja Lazić vprašal predsednika glede Pašičevega govora na radikalnem zboru v Bjelini. Predsednik Jovanović je odgovoril, da skupščinski predsedstvo ne more izvajati cenzure nad govori poslancev ne v parlamentu in ne izven parlamenta. G. Pašić je govoril v Bjelini kot poslanec in ne kot član vlade, ki je bila v ostavki. Vsak poslanec ima pravico govoriti po svojem prepričanju. Po tem odgovoru je opozicija povzročila velik nemir, ki se je poleg, ko sta zemljoradnika La-

zić in Moskovljević zahtevala pojasnilo o Pašičevi vožnji v Bjelino.

Odgovoril je prometni minister dr. Popović, ki je izjavil, da more vsak naročiti ladjo pri sindikatu in se potem voziti. Spomnil je na svoječasno potovanje Ljube Davidovića in demokratskih poslancev v Šabac in sicer v času, ko je Davidović potoval kot aktiven minister v družbi dr. Voje Veljkovića!

Določitev dnevnega reda.

Nato je predsednik Lj. Jovanović v veliko presenečenje opozicije določil sledeči dnevni red prihodnje seje: 1. poročilo verifikacijskega odbora o odobrenju mandator HRSS, in 2. volitev odbora za proučevanje predloga Voje Lazića in tovarišev glede odškodnine prizadetim po poplavi. Skupščina je soglasno sprejela dnevni red, nakar je predsednik zaključil sejo in določil prihodnjo za torek dopoldne.

Seja v torek 27. maja.

Tudi za to sejo je vladalo velikansko zanimanje. Diplomatske lože so bile zasedene, kakor tudi galerije.

Pred otvoritvijo seje je bila v ministrski sobi narodne skupščine kratka seja ministrskega sveta, po kateri je odšel min. predsednik na dvor, kjer ga je sprejel kralj v avdienci.

Po otvoritvi 72. redne seje narodne skupščine je radikal Toma Popović stavil predlog, da mora priti v zapisnik dejstvo, da opozicijski blok ni prisostvoval branju kraljevih ukazov in da so tudi zemljoradniki odšli iz dvorane, ko so se brali ukazi. Med ogorčenimi protesti opozicije je bil predlog sprejet.

Po običajnem protestu zemljoradnika Lazića se je prebralo poročilo verifikacijskega odbora o mandatih po umrlem poslancu Sudareviću in odstopivšemu poslancu Heinrichu. Mesto njih prideta Nik. Prčić in Julij Elsner.

Nato je bil sprejet soglasno nujni predlog klerikalnega poslanca Rajića o pomoči poplavlencem v Bački.

Verifikacija radičevskih mandator.

Po branju poročil verifikacijskega odbora je radikalni poslanec Marko Gjuričić izjavil v imenu radikalov, da bodo radikali kljub nepravilnostim pri volitvah in da se jim ne bo očitalo, da so proti sodelovanju Hrvatov, glasovali za verifikacijo mandator HRSS. Radikali pa bodo storiili vse, da bodo oni, ki so kršili zakon, po zakonu kaznovani.

Prvi del Gjuričićeve izjave je opozicija pozdravila z viharim odobravanjem, pri drugem delu pa je viharno protestirala.

V imenu samostojnih demokratov je izjavil dr. Lukinić, da bodo glasovali za verifikacijo, ker želijo poštenega sodelovanja Hrvatov.

Predsednik Jovanović je nato odredil glasovanje. Proti verifikaciji sta glasovala samo dva poslanci: bosanski radikal Majkić in srbski nacionalist Stanojević. Predsednik je ugotovil, da je narodna skupščina odobrila verifikacijo še ostalih 43 mandator HRSS z večino proti dvema glasovoma.

Odgoditev seje.

Kmalu po 12. uri je zaprosil min. predsednik Pašić za besedo. V dvorani je nastala tišina in napetost. Min. predsednik je prebral kraljev ukaz o zaključku spomladanskega zasedanja narodne skupščine. Skupščinske seje so odgojene do 20. oktobra t. l.

Radikali in samostojni demokrati so navdušeno vzklikali kralju, Pašiću, državnemu in narodnemu edinstvu ter so odšli iz dvorane. Opozicija pa je razočarana vprizorila divji vihar in ostala v dvorani...

Iz notranje politike.

: Volilni mandat. Min. predsednik Nikola Pašić je izjavil sotrudniku beogradskega dnevnika »Vreme«, da so vse vesti, ki se širijo v javnosti o nekakem njegovem volilnem mandatu za slučaj, da bi ta skupščina ne mogla delovati, neresnične. Tega ni zahteval in tudi krona mu ni dala takega mandata. Sestavil je vlado za rešitev tekočih vprašanj. O volilnem mandatu bo mogoče govoriti šele tedaj, ko nastane taka politična situacija, ki bo zahtevala, da pride do takega mandata. — Naši čitatelji naj izpopolnijo to Pašičevo izjavo z njegovimi izjavami v radikalnem poslanskem klubu, ki jih priobčujemo v članku »Min. predsednik Pašić o položaju svoje vlade«.

: Pašičeva volilna vlada. »Cicvarićev Dnevnik« piše, da mora po pravih političnih logikah dobiti sedanja Pašičeva vlada preje ali pozneje volilni mandat. V istem članku pravi Cicvarić: S tem, da je stopil Davidović v zajednico s federalisti, je dovedel svojo stranko do propasti. Davidović je predlaskim s svoje decesije v demokratski stranki pripomogel radikalom do volilnega mandata, sedaj pa je na račun radikalov nehote saldiral demokratsko stranko.

: Oportunistična politika SLS. »Samouprava« piše: V zadnjem času je »Slovenec« večkrat polemiziral z »Avtonomistom«. Operiral je izključno z argumentom, da je ta nova politična skupina v Sloveniji popolnoma nepotrebna in da samo slabi opozicijske vrste, ker je SLS ravno tako republikanska in federalistična. SLS torej ne povdarja ostro svojega republikanstva iz taktičnih razlogov. Mesto izraza federalizem rabi izraz avtonomija, kar je isto. »Slovenec« priznava, da je SLS ravnokotno republikanska in federalistična kakor Radičeva stranka, samo da ima nekaj več ozirov na oportuniteto. Novo Prepehovo republikansko - federalistično stranko smatra samo za nepotrebnega poslovnega konkurenta, ki trguje v isti branši!

: Džemijet za vlado. V Skopju se je vršila konferenca srezkih prvakov Džemijeta, na kateri se je razpravljalo o situaciji in taktiki stranke. Vsi časopisi so zabeležili sklep absolutne večine na konferenci, da se odobrava politika g. Kenan Zije, t. j. da se pomaga sedanji vladi. S tem sklepom je Džemijet povdaril, da se kot narodna manjšina ne sme vmešavati v naša čisto notranja vprašanja.

: Nemški poslanci — blivši Hrvati. »Samouprava« ugotavlja: Poslanec Teubel je bil kot dijak član hrvatskega akademskega društva »Hrvat« v Pragi. Poslanec Schuhmacher je bil hrvatski kandidat v Sremsu in tudi dr. Moser je bil Hrvat, dokler ni prišel na univerzo. List nadaljuje: Nemci naj nam odgovore, kdaj in kje so nemški poslanci nastopili v borbi proti reakciji v Avstriji in na Madžarskem. Edino en sam Nemec je bil l. 1910 izvoljen v Rumi, imenoval se je Rister. in ta je bil izvoljen kot član Tomašičeve stranke in ni v hrvatskem saboru nikdar spregovoril. Nemci se niso nikdar organizirali kot nemška narodnost, temveč so bili vedno člani vladnih strank razven redkih posameznih izjem. — In kaj naj rečemo mi o Nemcih in nemčurjih na slovenskem ozemlju?

: Nova stranka v Bosni. V Sarajevu so ustanovili novo muslimansko stranko, ki zavzema glede agrarne reforme svoje posebno stališče. Na čelu stranke sta Mustafa beg Halil Bašić in Mustafa beg Mutavelik. Strankino glasilo bo predvojni »Vakaf«. Nova stranka je ustanovljena proti Spahi in njegovim tovarišem.

Drobtine.

* Prevoz Marksovih ostankov v Rusijo. Pariško časopisje poroča, da je sovjetska vlada naprosila angleško vlado za dovoljenje, da prepelje zemeljske ostanke Karla Marksa v Rusijo.

* Polet preko Tihega oceana. Ameriški zrakoplovci Smith, Wade in Nelson so preleteli 17. maja Tihí ocean. 900 milj dolgo pot so preleteli v 12 in pol urah.

* Dober vzgled. Generalni komisar Društva narodov za Madžarsko Smith, ki ima nalog, da sanira madžarske finance, je doslej stanoval v velikem hotelu »Hungaria«, kjer je imel dve sobi. To stanovanje pa je odpovedal in si najel v četrtem nadstropju neke zasebne hiše skromno sobo. To je storil, da bi dal Madžarom pobude za varčnost.

Vsak naš somišljenik naj se naroči na „Radikalni Glasnik“

Socijalni vestnik.

s Brezposelnost v Dalmaciji je posebno velika radi stavbinske krize. Delavska zbornica v Splitu dela na to, da se brezposelnost delavstva zaposli v drugih delih države. Veliko številno kvalificiranih stavbinskih delavcev je poslala k zgradbi železniške proge Užice—Vardište.

s Britanska vlada in brezposelnost. Sedanjí britanski vladi se kljub njenim volilnim obljubam ni posrečilo zmanjšati brezposelnosti. Zato so konservativci v parlamentu predlagali znižanje letne plače ministru za javna dela za letnih 100 funtov šterlingov (okoli 35.000 dinarjev). Minister Shaw je odgovoril, da je vlada poskusila razna sredstva za zmanjšanje brezposelnosti in je šte-

vilo brezposelnih padlo za 230.000. Govornik konservativne stranke je ugotovil, da je še stara vlada začela vsa ona dela, ki so povzročila padec števila brezposelnih za 230.000. Nadalje je ugotovil, da je minister za javna dela naročil uradu za zavarovanje delavcev, naj računa do l. 1926 s stalnim številom brezposelnih do 1 milijona. To dokazuje, da vlada ni nič storila za omejitev brezposelnosti. Govornik liberalne stranke je izjavil, da njegova stranka ne bo podpirala delavske vlade, ako se ne bo uspešneje lotila rešitve vprašanja brezposelnosti. Iz te debate je razvidno, da se volilne obljube ne dajo niti tedaj tako izpolniti, ako pride na vlado stranka, ki je obljubovala!

Usoda demokratske stranke.

Krsta Cievarić piše: Opozicijski blok je brezdvomno škodoval radikalom, toda med rezultati njegove politike je tudi eden, ki je dovoljen za radikale, t. j.: razkol demokratske stranke. Ko se je vstvarila, je predstavljala demokratska stranka tako silo, da se je zdelo, da bo odrinila radikalno stranko.

Pokojni Stojan Protić je mislil, da se more demokratom škodovati samo na ta način, ako se radikali sporazumejo s Hrvati in da se je zato treba odreči centralizmu, ki je po Protićevem mišljenju »Pribečevićev stvor«. Demokrati so vsled tega živeli v strahu pred »sporazumom s Hrvati«. Toda nekaterim srbskim in hrvatskim politikom je uspelo prepričati šefa demokratske stranke, da se demokratom ni treba plašiti pred Hrvati in da bi mogli sami napraviti »sporazum s Hrvati« in tako škodovati radikalom.

Ti politiki so bili takozvani »politiški srednje linije«. Sklicali so kongres javnih delavcev v Zagrebu, katerega se je udeležil tudi šef demokratske stranke in nekateri drugi demokratski poslanci. Kongres je bil manifestacija proti vladi in ker je bila demokratska stranka takrat v vladi, je predsednik vlade napravil iz tega vprašanje. Zahteval je, da se demokratska stranka izjavi, ako je še nadalje za centralistično politiko, ali pa je spremenila svojo orijentacijo. Demokratski ministri, zlasti Kumanudi, Timotijević in Pribečević, so branili dotedanjo demokratsko politiko in so obsojali Davidovićevo delo. Mnogi poslanci so govorili v istem smislu. Pri glasovanju je bila večina poslancev na strani ministrov in tako je Davidović padel kot šef demokratske stranke. G. Pašić pa s tem ni bil zadovoljen ter je zahteval izključitev Davidovića. Nekateri poslanci so bili pripravljeni ugoditi Pašićevi zahtevi, toda Pribečević ni na to pristal in zato je moral skupno s svojimi tovariši iz vlade. Po enem letu pa je bil Pribečević izključen iz demokratske stranke, ker je stopil v Pašićevo vladu! Toda to ni pravilno, ker je Davidović napravil opozicijski blok, s katerim naj bi dobil vladu in v kateri naj bi bili ministri tudi nekateri poslanci, katerim je to za časa koalicije obljubil Pribečević, kar pa ni izpolnil. S to izključitvijo se je izvršil razcep demokratske stranke. Toda opozicijski blok ni mogel dobiti vlade, ker je njegova večina nesigurna za državo in ker je odvisen od Radića, ki nikakor ni sprejmenil svojega sovražnega stališča do kraljevine, ustave in edinstva.

Nato svetuje Cievarić demokratom, naj zapustijo Davidovića in naj se v interesu države pridružijo Pribečeviću, ker je to edina rešitev demokratske stranke pred končnim polomom.

Radićeve mreže.

Poleg ostalih časopisov opozicijskega bloka je tudi »Slovenec« z očividnim veseljem pričel brzojavko hrvatskega milijonarja v Južni Ameriki, ki je apeliral na našega kralja, naj vrže vladu, »ki izvaja v domovini teror in ovira konsolidacijo razmer, ki hoče v Italiji najeti posojilo itd.«

Nepoučena javnost bi mogla misliti, da je ta brzojavka zares odkritosrčen izraz »pravega patrijota, ki je vedno pripravljen žrtvovati vse v blagor domovine«. V resnici pa je stvar malo drugačna.

V Južni Ameriki je par hrvatskih izseljencev, ki zavzemajo tam vsled svojega bogastva lep položaj v gospodarskem življenju. S pridnim delom in vztrajnostjo so si pridobili ogromno bogastvo, kar je gotovo hvaljevredno, tem bolj, ako se niso odtujili svojemu narodu. Ravno tako je lepo, ako so ti izseljenci v zvezah s svojo domovino, še lepše pa bi bilo, ako bi se kot bogataši in izkušeni ljudje vrnili v domovino in pokazali, kaj znajo. Večkrat je to takorekoč nemogoče vsled njihovih rodbinskih zvez: ženitev njihovih sinov in možitev njihovih hčera s tamošnjimi državljani, ki niso našega plemena, ki pa sodelujejo v raznih podjetjih s temi našimi ljudmi. Ti so za nas izgubljeni. Sicer se zgodi, da ta ali oni materijalno polnaga eni ali drugi instituciji v domovini, toda njihova domovina je pač tam, kjer so si pridobili položaj in pogosto tudi bajnoslovno bogastvo. Ti ljudje v svoji rodni domovini ne morejo več izvrševati nobenega političnega vpliva. Zato se pametni in razsodni izseljenci te vrste sploh ne vtičajo v razmere rodne domovine, ki jih največkrat filiti ne poznajo, kaj se je popolnoma živeli v razmere svoje nove domovine. Nerazsodni pa se kljub temu radi vtičajo v naše politične razmere, ker menijo, da morejo kot bogataši delati kar hočejo. Dostikrat delajo to tudi po navodilih gofovih ljudi v naši državi.

Eden takih ljudi je Fran Petrinović, ki je brezdvomno nasledel radićevski kliti, ki hoče na

podobne načine vplivati na našo nepoučeno javnost. Petrinovićeva brzojavka našemu kralju je dokaz, kako daleč segajo Radićeve mreže. Milijonar Petrinović pa je dokazal, da je dober trgovec, ki pa o politiki nima niti pojma. Naši državni in nobenemu pametnemu človeku ne morejo imponirati njegovi milijoni, ki bi jih rad posodil naši državi za odušne obresti. Ako je Petrinović res tak patrijot, potem naj se vrne v svojo domovino, naj tu dela in pokaže svoje patrijotično izpolnjevanje dolžnosti. Tega seveda ne bo storil, kajti njemu je več za svoje milijone kakor pa za svojo rodno domovino, ki jo na ta način blati pred svetom.

Sicer pa so vse vesti opozicijskih listov o kakem italijanskem posojilu neresnične. »Slovenec«, ki pobira te vrste senzacije iz beograjskih revolverskih listov se je zopet pošteno blamiral. Generalno ravnanje državnih dolgov je izdalo uradno obvestilo, ki vsebuje ugotovitve, da naša vlada do sedaj ni dobila ne konkretne in ne formalne ponudbe glede posojila s strani Italije.

»Slovenec« je povzel svojo nesramno vest iz beograjskih »Novosti«, o katerih piše »Samouprava« sledeče: »Novosti« javljajo z debelimi črkami na odvraten način neko »novo« afero, v katero vpletajo sina min. predsednika, našega direktorja in nekaterih ministrov, ki jih spravljajo v zvezo s sklepom posojila v Italiji. Klevetniško pisanje »Novosti« v tem napisu, ki temelji na skozijsko lažljivi in tendenciozni podlagi, zasluži, da ga kvalificiramo kot novo gnusno kleveto in novo atako na čast znanih radikalnih članov vlade in njenih pristašev.

Zapiski.

»Markov režim« in demokrati.

Na ponovne »Jutrove« izpade, pokrite s figovim peresom, bi najbolje odgovoril nek slovenski pregovor, ki pa naj ostane za sedaj še v rezervi.

Tako se hvali »Jutro«, da so samostojni demokrati storili konec ponižujočemu stanju vlade Markovega režima, okoli katerega so se tako Turki kakor Nemci slinili in iztiskavali koncesije zase.

Dobro se spominjamo na »Jutrovo« pisanje v tem vprašanju lanskega leta. Ne bomo navajali njegovih neutemeljenih izpadov, pač pa moramo poudariti, da je bilo tudi ono v krogu tistih, s katerimi narodni radikali s svojega načelnega stališča in v interesu obstoječe državne ureditve niso mogli več sodelovati, kar je tako lepo izrazil g. Pašić. (Dejstvo, da je »Jutro« zapustilo tiste kroge, ne spremeni njegove odgovornosti, saj ga vladajo isti gospodje kakor takrat!) Ker so se demokrati pridružili ostali opoziciji, so bili narodni radikali v prele omenjenem državnem interesu prisiljeni, da sklenejo parlamentarni sporazum z zastopniki makedonskih Turkov in nemške manjšine, ki so izjavili, da bodo podpirali vladu proti separatističnemu pokretu strank poznejšega opozicijskega bloka. Opozicija — in »Jutro« je bilo med prvimi — je vpila o naravnost gorostasnih koncesijah, kar se je vse kasneje izkazalo kot gola laž. Narodni radikali niso in ne bodo nikdar pristali na nekaj, kar bi moglo škodovati nacionalni stvari našega troimenega naroda.

Narodna radikalna stranka se more sporazumeti z vsakim, kdor ni načelno proti državi. Nemogoč je sporazum s komunisti, ki sploh ne priznavajo države, nemogoč z vsako skupino, ki ima taka načela, da je na njih nemogoče razviti našo državo. NRS se je mogla sporazumeti tudi z Nemci, ker so izjavili, da niso protidržavni in da se nečijo vmešavati v naše narodne zadeve. Pri tem se je NRS strogo držala ustave, programa, tradicije in duha radikalne stranke ter določb mirovne konference o narodnih manjšinah. Menda vendar ne bo kje kakšen slovenski demokrat, ki bi se drznil očiti Narodni radikalni stranki nacionalne grehe! Če pa je kdo, naj prebere vsaj dr. Radićev članek v beograjskem glasilu samostojnih demokratov, kjer bo našel za prvo silo dovolj protidokazov.

»Markov režim«, kakor blagovoli »Jutro« imenovati homogeno radikalno vladu, ni bilo de facto za NRS nobeno ponižujoče stanje. Ako je moralo priti do sporazuma s parlamentarnimi zastopniki makedonskih Turkov in Nemcev, so to v prvi vrsti zakrivili baš tisti, katere je še nedavno zagovarjalo »Jutro«! Narodni radikali so in bodo vedno stali odločno na stališču, da je država nad vsemi drugimi interesi. To je dobro znano tudi »Jutru« — zlasti v zadnjem času!

»Slovenec« proti klerikalizmu!

Pri »Slovencu« so gospodje v zadnjem času tako zmehčani, da pozabijo celo na svoja rimsko-krščanska načela, ki jih sicer zagovarjajo zelo vehementno in dostikrat ne ravno preveč no kr-

ščansko. Polom opozicijskega bloka jih je ne navadno zmešal. To dokazuje »Slovenec« dan na dan s prostaškimi psolvami, ki pač niso v skladu z nauki krščanskega evangelija.

»Slovenec« zmedenost se je priznala zlasti v njegovem uvodniku »Nov duh iz Francije«, kjer se veseli nove francoske vlade, v kateri bosta dva skrajno načelna in ljuta nasprotnika klerikalne politike. Ali so mar gospodje zares pozabili, da je Briand iniciator zakona o ločitvi cerkve od države in da je Herriot odločen nasprotnik vsake zveze med Francijo in Vatikanom? Take vlade se torej veseli ultraklerikalni »Slovenec«, ki pravi, da bodo morale tudi druge male države Evrope usmeriti svojo politiko v duhu nove francoske vlade! — »Slovenec« je malo mar, kako se godi francoskim klerikalcem, samo da se godi dobro njemu in njegovi družbi v korrumpirani Jugoslaviji, kjer reakcijski režim ovira vsak napredek — samo ne klerikalizma! Proti temu režimu se bori »Slovenec« na vse pretege ter si želi režima bodoče francoske protiklerikalne vlade! Gospodje so se brezdvomno preobdili, zato so tako silno nezadovoljni z maslenim kruhom, ki jim ga reže naša nacionalna svobodoljubna država...

Preuranjen »končni fakt«.

»In končni fakt je, da Pašić-Pribečevićeva vladna vlada ne bo...«

(»Nova Pravda«, št. 21. — v Ljubljani 24. maja 1924.)

Čudež v zgodovini.

»Nova Pravda« piše samozvestno: »Pašić-Pribečevićeva vlada je pred petimi tedni padla, ker je ostala v parlamentu v manjšini. Nastala je dolgotrajna kriza. Od tega časa se tudi ni prav nič zgodilo, kar bi opozicijo zrahljalo. (??) In vendar se je zgodil čudež — prvič v zgodovini, da je bila vnovič imenovana pravista vlada, ki nima večine. Kako je to mogoče? Tega si človek z normalnimi možgani ne more tolmačiti — a vendar je tako?...

Ne glede na trditve o prvem čudežu te vrste v zgodovini je ugotovitev čudeža sama na sebi zelo interesantna za vse one, ki si ga ne morejo tolmačiti z normalnimi možgani. Vprašanje je le, če ga more tolmačiti človek z abnormnimi možgani?

Iz našega časopisja.

Edina pot.

»Zastava« (Novi Sad): Hrvati hočejo biti posebna celota, t. j. država v državi. Ako bi bili Hrvati in Slovenci v nacionalnem oziru zavednejši ter politično izkušenejši in zrelejši in ako bi v skupni državi preživeli delj časa, bi se moglo morebiti govoriti o širši plemenski avtonomiji. Tako pa je naša bodočnost samo v močni in nedeljivi edinstveni državi. Izključen je vsak kompromis: ali hočemo tvoriti eno državo, ali pa se razidemo. Srednje rešitve ni. In zato stoji radikalna stranka odločno na temelju vidovdanske ustave, ker vidi v tej ustavi, vsaj začasno, sigurne garancije za srečo in rešitev naše države in naroda. Ako Hrvati zares želijo bratski sporazum, se morajo otesti Radića in vseh onih, ki hočejo državo v državi. Srbi smo znali to državo vstvariti in jo bomo znali tudi ohraniti. Kdor hoče z nami delati za srečo države, dobrodošel, toda prvi pogoj iskrenega sodelovanja zahteva, da se izjavi za državno edinstvo ter za ustavno in parlamentarno monarhijo. Hrvati naj torej spreminijo svoje nazore in naj se otresejo avstrijskantsva in separatizma — in srbsko-hrvatski spor bo rešen. To je edina pot do bratskega sporazuma.

Potreba volitev.

»Srbija« (Sremska Mitrovica): Narodna radikalna stranka je v zavesti resnih trenutkov, in v globokem prepričanju o opravičenosti svojega stališča insistirala na tem, da naj pride obstoječi spor pred narodno sodišče, da ga reši narod potom volitev. Radikalna stranka je globoko prepričana, da bo zavedno in rodoljubno ljudstvo odločno udarilo po prstih vse one, ki so se drznili dotakniti njegovo veliko in krvavo pridobitev. Volitve so torej edina in popolna rešitev te krize.

Poraz opozicije.

»Radikalna Omladina« (Vukovar): Po vseh groznjah opozicijskega bloka je kralj po vseh mandat za poslovno vladu staremu preizkušenemu borcu in največjemu diplomatu naše domovine g. Nikoli Pašiću. Ali si morete zamisliti, kako je pri srcu vseh pristašev opozicijskega bloka po tem novem neuspehu? To se je moralo zgoditi vsled Radićeve izdajalske politike, ki ona mogoče vsako vladu, ki bi bila odvisna od radićevske pomoči.

Polom Davidovičeve politike.

»Država« (Split): Razvoj in rešitev krize sta dokazala resničnost besed g. Pašića, ki je rekel v začetku krize, da to ni vladna, temveč državna kriza. Te težke državne krize naravno ni mogel rešiti g. Ljuba Davidović s svojo državno politiko, v kateri je glavni faktor Radičeva stranka, ki ne priznava države... Davidovičeva država politika je doživela popolen polom in do tega je moralo priti, ker med Davidovičem in Radičem ne more biti jasnega in pozitivnega sporazuma o vprašanju državne ureditve. Radič in Davidović sta hotela vzajemno izkoristiti sedanje razmere. Branitelji državnega in narodnega edinstva hodijo nevstrašno svojo ravno pot, priprani o svoji zmagi.

Radičevo »mirotvorstvo«.

»Straža« (Osijek): Proketo je to Radičevo »mirotvorstvo«. Da prikrije svoje rabelske namere, povdarja neprestano mirotvorstvo, ki naj bi lepega dne izvršilo svoje »mirotvorno delo« na način, kakor ga je v Rusiji po želji Nemčije izvršila delavska internacionala. Radič more ves Zagreb in vso hrvatsko inteligenco ogreti za kmečko internacionalo, toda hrvaški kmet bo prišel do prepričanja, da je Radič navaden degeneriran politik in tip, v katerega notranjosti bi se mogle najti mnoge lastnosti, ki jih ima razbojnik Čaruga in njegova družba. Toda mi se bomo proti taki družbi znali vedno boriti, pa naj ima svoj sedež v Moskvi ali pa v Zagrebu!

Ogorčenje Radičeve klike.

»Odjek« (Zagreb): Neuspeh bloka je zakrivil edino in izključno le Radič, ki je ravno tako velik zločinec, kakor je norec. Za nas, ki smo hodili preje po pravi poti in smo gledali samo na vsebino države in na njeno obliko, je to samo zadoščenje. Radičeva klika je pljuvala na nas kot na izdajice hrvaškega naroda, toda oni so se pokazali kot njegovi pravi izdajalci, ker so osebne Radičeve interese zamenjali z narodnimi, prave narodne interese pa so pogazili z nogami. Sedaj je razočarana družba ogorčena, toda ne na pravega krivca, temveč na one, ki so šli po pravi poti in so morali zmagati.

Pokret NRS.

— Sestanek NRS za kolizejski okraj v Ljubljani se je vršil v četrtek 22. t. m. v restavraciji »Novi svet«. Sestanka so se udeležili pristaši NRS in pristaši bivše NNS. Sestanek je otvoril predsednik krajevnega pododбора g. Vardijan. Udeleženci so z zanimanjem sledili stvarnemu govoru dr. Vlad. Ravniharja, ki je v markantnih besedah očrtal zasluge Narodne radikalne stranke za našo državo. Izvoljen je bil enoglasno pododbor za kolizejski okraj: predsednik Vardijan, podpredsednik Sajovic, delegat dr. Hacin, tajnik Mirin, blagajnik Selan in še po trije odborniki iz vrst NRS in bivše NNS.

— Sestanek NRS za kolodvorsko-šentpetrski okraj v Ljubljani se je vršil v petek 23. t. m. Pozdravnemu govoru g. Vardijana so sledila zanimiva izvajanja dr. Vlad. Ravniharja o smotrenem in programatičnem delu, da pripomoremo k konsolidaciji naših razmer in k razmahu NRS v Sloveniji. V novi pododbor so bili izvoljeni: predsednik dr. Vlad. Ravnihar, podpredsednik Primožič, delegat dr. Azman, tajnik Hrašovec, blagajnik Čebeliak in odborniki Kos, Adol, Godec, dr. Potočnik, Trebar in Kopač. Tajnik Lj. D. Jurković je govoril o političnih razmerah s posebnim ozirom na slovenske prilike. Govorili so tudi drugi člani.

Opozorilo.

Med naročniki »Radikalskega Glasnika« je še precej somišljenikov, ki so do sedaj pozabili izpolniti svojo dolžnost do lista.

Zato vljudno opozarjamo vse zamudnike, da čimprej izpolnijo svojo dolžnost do svojega glasila, ako želijo prejemati list v redu. Kdor pomotoma ni dobil položnice, naj jo zahteva pri upravi lista.

Uprava »Radikalskega Glasnika«.

Udruženje vojnih invalidov v Ljubljani.

V nedeljo 25. t. m. bi se imel vršiti izredni občni zbor ljubljanske podružnice Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, v restavraciji pri »Levu«. Za občni zbor je vladalo v invalidskih krogih veliko zanimanje. Vršila se je živahna agitacija, posebno s strani opozicije, ki se ne strinja z dosedanjim vodstvom invalidskega udruženja.

Okrog 10. ure dopoldne je otvoril delegat izvršnega odbora U. V. I. Matko Štefe občni zbor ter naročil gerentu podružnice Slavku Benediktu, da ugotovi, koliko je navzočih članov. G. Benedikt je ugotovil, da je prisotnih le 78 članov, dočim šteje podružnica 752 članov. Po tej ugotovitvi je izjavil delegat Štefe, da se občni zbor ne more vršiti, ker je za zborovanje potrebna vsaj nadpolovična večina članov. — K besedi se oglasi član opozicije Mežnarič, ki izjavlja, da se je zadnji občni zbor vršil ob prisotnosti 90 članov ter zahteva v imenu opozicije, kateri pripada 90 do 95 odstotkov vseh navzočih, da se vrši občni zbor. Štefe mu odgovarja, da v to ne more privoliti ter izjavlja, da opozicija lahko zbora, on pa da ne more prevzeti za to nobene odgovornosti. Nato je zapustil Štefe dvorano. Istotako se je odstranil gerent Benedikt, pod čegar vodstvom se je vršil zadnji občni zbor ob prisotnosti 90 članov. (Videla sta namreč, da ima večino opozicija, ki bi pomedla z dosedanjim odborom, če bi se vršil občni zbor!)

Nato povzame besedo Mežnarič, ki v skoro enournem jako stvarnem izvajanju obrazloži članom ljubljanske podružnice delovanje sedanjega izvršnega odbora U. V. I. Takoj v začetku govora se je čul od strani pristašev JDS medklic: »Štefe ima prav!« Opozicija je bila že pripravljena, da da demokratskemu izživaču zaslužno lekcijo, toda ta se je urno s svojimi tovariši (okrog 5 po številu) odstranil. Govornik je nato pozval k redu navzoče ter nadaljeval svoje izvajanje ter ugotovil sledeče: Dosedanje vodstvo invalidske organizacije, takozvan izvršni odbor, je popolnoma pod vplivom JDS, kar sledi iz tega, da bojkotira vse, ki hočejo resno sodelovati v organizaciji. Tako n. pr. se je hotelo vojne vdove in sirote enostavno izolirati in se jih ni hotelo sprejeti v organizacijo, ker se niso strinjale s taktiko izvršnega odbora, odnosno politiko JDS. Nadalje navaja, da sta se člana izvršnega odbora o priliki zadnjih državnozbornih volitev pogajala z dr. Žerjavom in še z nekim drugim gospodom demokratske stranke, da zaščita vojne invalide, v zahvalo seveda naj bi invalidi pridno agitirali za JDS in ji pomagali do korita. Povsem krivična je volitev delegatov podružnic v razne skupščine in ankete. Tako n. pr. imajo podružnice s komaj 300—400 člani po 1 delegata, ljubljanska podružnica s 752 člani pa tudi samo 1 delegata. Vse to seveda, da se onemogoči sodelovanje delavoljnih in delazmožnih invalidov. Nadaljna zasluga izvršnega odbora je seveda tudi specialna invalidska komisija. Gospoda je namreč pričakovala, da se na ta način iznebi nevarnih konkurentov s tem, da jim komisija ne bo priznala vojnega obilježja. Pa so se zmotili. Zgodilo se je ravno nasprotno. Nevarni konkurenti izvršnega odbora so še vedno ostali v invalidskih vrstah, dočim je bilo mnogim pristašem izvršnega odbora odvzeto invalidsko obilježje. S tem se je opozicija še bolj pomnožila. Jako kričeče je nadalje dejstvo, da se je neprestano napadalo šefa oddelka za socialno politiko g. dr. Goršiča in to le iz strankarske zagrozenosti in osebne mrznje. Na zborovanju se je Mežnarič jasno izrazil, da so vsi napadi na dr. Goršiča popolnoma neosnovani. — V jako lepi luči so se nadalje pokazali gospodje odborniki izvršnega odbora, ki so ostali lepo doma ali šli po drugih opravkih, mesto, da bi prišli na zborovanje. Zakaj to? (Zbali so se poraza!) Toda obračun pride. — Invalidi so izvajanjem govornika pazljivo sledili ter z burnim aplavzom odobravalji taktiko Mežnariča. — H koncu je bila sprejeta resolucija, ki obsoja sedanje postopanje izvršnega odbora in poziva vse člane in članice na prihodnji občni zbor.

Na prihodnjem občnem zboru, ki se vrši v nedeljo 1. junija t. l. pri »Zlatorogu« v Gosposki ulici, bomo invalidi povedali demokratski gospodi, da nam je dovolj njihovih obljub, ter bomo pomedli z dosedanjim vodstvom ljubljanske podružnice. Čistili bomo začeli in ne bomo odnehali prej, dokler ne razčistimo zadnjega kotika. — Hočemo živeti in življenje nam bodo omogočili voditelji, ki so delazmožni in ki se hočejo žrtvovati za naše interese. Govorili pa bomo na tem zboru o izključitvi našega člana Toneta Ušana, katerega je Središnji odbor izključil na priporočilo izvršnega odbora, seveda brez utemeljitve!

Invalid.

Tedenske vesti.

— Spomenik kralju Petru. Občinski svet v Velikem Bečkereku je dovolil za spomenik kralju Petru Osvoboditelju 100.000 Din.

— Osebna vest. Predsednik okrožnega odbora NRS dr. Niko Županič se je vrnil iz Beograda v Ljubljano.

— Za reducirane slovenske uradnike, ki so bili dodeljeni uradom ministrstva za agrarno reformo, je interveniral bivši minister g. dr. Niko Županič v Beogradu. Dr. Županič je na merodajnih mestih interveniral tudi za druge zadeve, ki se bodo po možnosti rešile.

— Poslovanje srezov v mariborski oblasti. Posamezni srez v mariborski oblasti prično poslovati s 1. junijem, izvzemši mariborsko okrajno glavarstvo, ki se razdeli 1. julija v oba sreza: levi in desni dravski breg.

— Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« posesti Beograd. »Ljubljanski Zvon« posesti prve dni meseca junija Beograd, kjer je že sestavljen poseben sprejemni odbor, kateremu načelujejo šef umetniškega oddeljenja v prosvetnem ministrstvu g. Rista Odavčić, pisatelj Branislav Nušić in ravnatelj dnevnika »Politika« g. Ribnikar. Beografsko časopisje poroča, da se udeležijo sprejema zastopniki vseh srbskih pevskih društev ter omenjajo, da je bil »Ljubljanski Zvon« prvi med slovenskimi pevskimi društvi, ki je posestil Beograd (l. 1910).

— Pravo javnosti zasebnih šol. Prosvetno ministrstvo je odredilo, da s koncem šolskega leta 1923—24 izgube pravo javnosti vse one zasebne šole v Sloveniji, ki še niso dobile prava javnosti od prosvetnega ministrstva. Vsa dosedanja dovoljenja, izdana od bivših pokrajinskih vlad, izgube veljavo.

— Brzojavni promet z Reko. Otvoril se je neposredni brzojavni promet med Reko in Zagrebom preko Sušaka. Pristojbina za brzojavke iz naše kraljevine za Reko je ista kakor v tuzemskem prometu, t. j. sedaj 50 par za besedo, najmanj 5 Din.

— Paketni promet z Albanijo je bil te dni odprt. Sprejemajo se paketi do 5 kg teže in do 1000 frankov vrednosti.

— Nove uradne ure pri celjskih sodiščih s 1. junijem: ob delavnikih od 8—13 in od 15—17, ob nedeljah in praznikih od 9—12. Vložišče je odprto ob delavnikih od 8—12 in od 15—16, ob nedeljah pa od 9—11.

— Polovična cena na železnica za posetnike odkritja Malgajevga spomenika. Prometno ministrstvo je dovolilo vsem članom narodnih društev, ki posejijo proslavo odkritja Malgajevga spomenika dne 29. t. m. v Guštanju, polovično vožnjo na železnica. Posetniki proslave naj kupijo na postaji, kjer vstopijo, cel vozni listek do Guštanj. Ta vozni listek se mora obdržati in velja za povratek, ako se izkaže posetnik s potrdilom glavnega odbora v Guštanju, da je prisostvoval proslavi. Polovična vožnja velja za čas od 25. maja do 2. junija t. l.

— Polovične železniške karte za turiste. Prometno ministrstvo je odobrilo članom planinskih in turistovskih društev, kadar potujejo po naši državi o priliki društvenih ekskurzij in izletov, 50 odstotni popust tarifnih voznih cen, če potuje najmanj 5 članov enega društva skupno. Društveno vodstvo mora prijaviti vstopni postaji izlet najkasneje 24 ur pred nastopom vožnje in navesti število izletnikov. Na eni prijavi se sme priglasiti najmanj 5, a največ 9 izletnikov. Če jih je več, mora biti za vsakih nadaljnjih 9 članov druga prijava. Postaja žigosa prijavo in jo vrne vodji, ki jo mora pri blagajni in pri pregledu voznih kart pokazati ter po končanem potovanju oddati z voznimi kartami vred. Vsak član se mora nepozvno izkazati s člansko izkaznico kakega planinskega ali turistovskega društva in s sliko, ki izpričava njegovo identiteto.

— Avto-vožnja Lesce—Bled. Te dni se je otvorila avto-vožnja iz Lesce na Bled. Avto ima zvezo z vsemi potniškimi vlaki.

— Žepni vozni red Ekspres. Komite železniskih uradnikov v Ljubljani je sestavil in založil v lični opremi vozni red Ekspres, ki stane samo 10 Din ter se dobiva v vseh knjigarnah in drugod. Vozni red je v vsakem oziru vzoren ter bo prihodnja izdaja gotovo še bolj vzorna in popolna.

Našim članom.

Kdor ima kakšno željo, pritožbo itd. v našem interesu, naj jo blagovolji sporočiti uredništvu »Radikalskega Glasnika«, Ljubljana, Wolfova ulica 1/l. Uredništvo bo vse tozake devne dopise, kolikor niso za priobčitev, izročilo na merodajnem mestu v nadaljnje poslovanje.

Iz vsega sveta.

Otvoritev Italijanske zbornice.

Mussolinijeva želja je bila, da bodi otvoritev fašistovskega parlamenta svečana. V to svrhu je izdal navodilo, da morajo priti na otvoritev le vsi poslanci v fraku, za ministre pa je dal napraviti nove uniforme. Najlepša je seveda bila uniforma ministrskega predsednika. Na ta način naj bi se dostojno počastila zmaga italijanskega fašizma in dokumentirala meja med dvema enako važnima dobama fašizma: meja med revolucijonarno in zakonodajno dobo.

Z izjemo treh poslancev so vsi točno izpolnili željo rimskega vojvode. Že to dejstvo nam dokazuje, da je Mussolini absolutni gospodar nove zbornice, kakor je de facto absolutno vladal tudi v prejšnjem parlamentu, kljub temu, da je imel za seboj neznatno parlamentarno zastopstvo 25 moč. Toda v prejšnjem parlamentu je vladal s terorjem, ki ga danes ne potrebuje. Ako hočemo biti ludomušni, moramo priznati, da se je Mussoliniju sijajno posrečilo spremeniti zbornico v fašistovsko taborišče, kakor je svoječasno po »pohodu na Rim« zagrozil tedanjim poslancem, ako se ne bi hoteli pokoravati njegovim ukazom. To je seveda dosegel ustavnim potom, brez prelivanja krvi. S tem pa nikakor ne rečemo, da odgovarja njegovo postopanje demokratičnim običajem v modernih državah. Če je bilo to v današnjem položaju Italije umetno in koristno, je stvar italijanskega naroda. Dejstvo je, da je danes Mussolini nekronan vladar italijanske države.

Vladal bo torej po svojih dosedanjih metodah. Delo nove zbornice bo samo nadarjevanje dela fašistovske vlade od fašistovskega pohoda na Rim. V tem oziru ne nudi tudi kraljev prestolni govor nikakih posebnosti. Zanimivo za današnji režim v Italiji je predvsem dejstvo, da je izrekel kralj v svojem prestolnem govoru zahvalo tudi narodni milici, ki je vendar samo oboroženi privilegij ene parlamentarne stranke, kakor pravi Nittijev »Mondo«. Ta list pravi, da je italijanski narod zastopan samo v vojski, ne pa tudi v narodni milici. S tem torej, da se priznava neki strankarski organizaciji državni pomen, se zapostavljajo državljani, ki ne soglašajo z dotično stranko. To pa ni po mnenju omenjenega lista najboljši način za gojitev bratstva.

Kar se tiče ostale vsebine prestolnega govora naj omenimo, da se spominja aneksije Reke in postopne unifikacije zakonodaje in uprave v novih pokrajinah, kar pomenja, da so rešeni problemi, radi katerih je vstopila Italija pred devetimi leti v svetovno vojno. V pogledu reparacijskega vprašanja pravi prestolni govor, da je Italija pristala na izvedeniško poročilo kot objektivno podlago za rešitev odškodninskega vprašanja in z njim zvezanih »koneksnih vprašanj«. Pod temi »koneksnimi« vprašanji razumeva italijanska diplomacija medzavezniške dolgeve. Angleži pa so mnenja, da je ta izraz zelo širok, in da ni izključeno, da si je pustila s tem Italija odprta vrata za vsa mogoča vprašanja, ki bi jih bilo treba rešiti, ko bo enkrat končnoveljavno rešeno odškodninsko vprašanje. Tako morda tudi ureditev sredozemskega problema. Zanimivo je tudi dejstvo, da je velik del prestolnega govora posvečen socialnemu vprašanju. V tem se kaže velika spretnost politike Mussolinija, ki se zaveda, da se lahko obdrži del časa na površju samo, ako zadovolji delavski sloj, ne da bi se pri tem zameril delodajalcem. V splošnem pa je naglašeno načelo, da mora stati interes skupnosti nad interesi posameznikov.

Zunanja politika Poljske.

Zunanje-politični ekspozé grofa Zamojskega nam daje nekoliko vpogleda v poljske zunanje-politične probleme. Poljska država je povečini obkoljena od samih sovražnikov. Nad 75 odstotkov državne meje je stalno ogrožene, nadaljnjih 20 odstotkov ni povsem varno in komaj pet odstotkov bi je lahko nazvali varno. Da stoji zunanja politika take države pred težkimi vprašanji, je povsem naravno. Iskati mora pota in sredstva, da nadomesti naravne meje s političnimi obrambnimi zvezami. V poštev pridejo v takem slučaju v prvi vrsti države, ki imajo iste interese. Za Poljsko torej Francija in Rumunska ter Zveza narodov, ki pa ne more še danes vršiti svojih vzvišenih nalog.

Zimani ministar Zamojski je torej v prvi vrsti omenil, da se odnosi z Zvezo narodov razvijajo povoljno in da so tudi vezi, ki vežejo Poljsko s Francijo in Rumunijo trdne. S Francijo vežejo Poljsko oziroma na revanšno politiko Nemčije, z Rumunsko pa ruska nevarnost. Na poljsko-francoske odnose ne vplivajo niti francoske volitve, niti nova parlamentarna grupacija. V Nemčiji vlada namreč še vedno duh revanše, ki ne vznemirja samo nemških sosedov, marveč ves svet. Glede odnosov do Rusije je zunanji ministar mnenja, da so isti v dogledni bodočnosti

zboljšajo. Poljska pa nikakor ne more dopustiti, da bi se Rusija vmešavala v poljske notranje razmere. To je zunanji minister omenil z ozirom na noto moskovske vlade, da so zapostavljene na Poljskem narodne manjšine. Poljska je tedaj ostro odvrnila vsako rusko vmešavanje v poljske notranje zadeve in dala Rusiji razumeti, naj najprej pomete pred svojim pragom. Izjavila je obenem, da bo v bodoče slične spomenice enostavno ignorirala. Poljska stoji na stališču striktno izvedbe riškega miru. Zelo nezadovoljivi za Poljsko so poljsko-litavski odnosi, ki lahko dovedejo do kršitve miru v vzhodni Evropi. Odnosi s Češkoslovaško so se od časa, ko je bilo rešeno vprašanje Javorine, stalno izboljševali. Tudi z Italijo obstojajo prijateljske vezi.

Notranji položaj v Nemčiji in na Francoskem.

Dočim postajajo notranje razmere na Francoskem vedno bolj jasne, še vedno ugiba svet o sestavi nove nemške vlade. V tem pogledu so se vršila dolgotrajna pogajanja med strankami sedanje vladne koalicije in nemškonacionalci, ki pa niso imela nobenega uspeha. To pa radi tega ne, ker so stranke centruma stale na stališču, da je treba predvsem napraviti program bodoče vlade in šele potem izbirati osebe, ki bi prišle v poštev za ministrska mesta. Nemškonacionalci pa

so zahtevali kar vnaprej mesto državnega kanclerja zase in šele nato bi bili pripravljeni razpravljati o delovnih smernicah bodočega kabineta. V to pa niso mogle stranke centruma nikakor privoliti, ker je splošno znano, kakšno stališče so zavzeli nemškonacionalci v volilnem boju napram izvedeniškemu poročilu. Oni pa so trdno odločeni, da mora tvoriti izvedeniško poročilo podlago za vsa nadaljna pogajanja v odškodninskem vprašanju. Vsako slepomišljenje v tem oziru bi zelo škodovalo interesom nemške države. Jasnosti torej še ni. Morebiti se bo v par dneh kaj spremenilo, ker je podala sedanja Marxova vlada demisijo na pritisk nemške ljudske stranke. Verjetno je, da popustijo nemškonacionalci v svojih zahtevah in prevzamejo državno vodstvo v zvezi z nekaterimi meščanskimi strankami.

Na Francoskem je položaj, kakor rečeno, že precej razčiščen. Ko poda Poincaréjev kabinet 1. junija svojo demisijo, bo že sestavljena nova ministrska lista, vsled česar bo ministrska kriza zelo kratka. Novi ministrski predsednik bo Herriot, Poincaré pa prevzame posle zborničnega predsednika. Sicer pa vztrajajo levčarji na tem, da mora Poincaré prej ali slej zamenjati predsednika republike Milleranda. Program nove vlade so levčarski voditelji že precej točno opredelili. Za imozemstvo prihaja v prvi vrsti v poštev spravljanje duh novih moč. Odvisno je seveda vse od Nemcev, kako bodo oni reagirali na dobro voljo Francozov.

Dopisi.

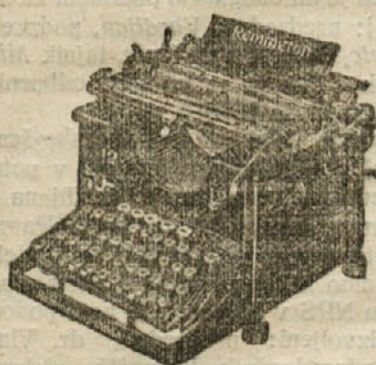
d Kranj. Naši demokrati ne morejo več spat, odkar so se zmagala tla pod njimi. Muči jih strahen glavobol, kajti skrbi za bodočnost so jim razrvale vse živce. V veliki prestrašenosti vidijo še večje strahove nego si jih domišljajo. Pravino — domišljajo, kajti tisto, kar jih straši, niso prazni strahovi, ampak resnični ljudje, ki so se naveličali demokratskega gospodstva in demokratske diktature. Ne bomo govorili o osebah — to je specialiteta demokratskih oligarhov — povemo pa, da se družba okoli »očeta« nazarensko moti, ako misli, da se bodo dali zavedni in z lastnimi možgani misleči Kranjci strahovati od onih, ki znajo zavijati oči in se hliniti celo pred nasprotniki našega naroda! Tudi v Kranju se jasni — pa ne v glavih onih, ki so vživali pod avstrijskim režimom pravice privilegijancev. Za te ni več svetlobe, odkar so se skregali s pametjo! Razveseljivo je, kako se odpirajo oči celo onim, ki so do sedaj verovali v demokratsko zveličanje. In teh je vedno več. Demokratska gospoda se bo morala pač navaditi misliti, da je na svetu vse minljivo in da tudi demokratski močniki niso večni.

d Iz Želmelej nam pišejo: Trava po senožehtih, žito na polju ter sadno drevje po vrtih kaže izredno lepo. Dasi imamo letos hroščovo leto, vendar ta škodljivec ni napravil toliko škode kakor bi je bil, da ni bilo hladne in deževne pomladi. Ob tem neugodnem vremenu je vsekako mnogo te nadloge poginilo, preden je mogla pričeti s svojim uničevalnim delom. Zadnje dni preteklega tedna je padlo precej dežja, ki je njevam in travnikom pospešil rast ter se pripravljamo na košnje, ki bo jako hvaležna; cena senu bo pa še bolj padla. Lansko pomlad smo ga prodajali po 10 kron, letos je pa po 4 krone ali pa še po 3 in pol. — Zadnji čas se čujejo glasovi, da stopijo tudi Želmele v krog naprednih občin, da dobimo namreč v doglednem času pripravo in varno električno razsvetljavo. Gosp. G. se posebno navdušuje za to idejo. Ako bo izpeljal svoj načrt in dobimo električno luč po hišah, mu bomo vsi od sreče hvaležni. — Pogrešamo dnevno poštno zvezo, ker nam trikratna (v torek, četrtek in soboto) nikakor ne zadostuje. Pričakujemo, da ugodni poštna uprava naši utemeljeni prošnji in nam zopet uvede dnevno poštno zvezo z ostalim svetom.

d Gornja Radgona. Naša slavna Radičeva »Murska Straža«, ki izhaja v veliko veselje svojega lastnika in izdajatelja, je tako konfuzna v svojem pisanju, da bi jo morali morebitni naročniki odklanjati že samo iz tega razloga. Medtem ko se na vseh koncih od glave do repa poteguje za republikanstvo, o katerem pravi, da je njen zaklad, piše n. pr., da Stjepan Radić značajno vztraja na svojem stališču in kot dober Jugosloven pozdravlja plemenito gesto kralja. Kaj piše potem, je popolnoma vseeno. Gre le za konstatcijo, da republikanski Radić pozdravlja kralja! Istočasno pa seveda napada krono, ko pravi, da je njena vloga zgodovinsko-zalostna, ker ni izročila vlade republikancem oziroma skrahiranemu Davidoviču, ki naj bi pripravil pot največjemu veleizdajcu-pokrovitelju »Murske Straže«. Ako bi tako govoril kak neuk radičevski hrvaški kmet, bi to ne bilo nič čudnega, toda tako govori to se pravi

piše, človek, ki se smatra za voditelja Potemkinovih republikancev ob naši meji, človek, ki hoče, da ga soljudje spoštujejo kot intelektualca! Menda je tako, toda potem pač ne bi mogel kot »republikanec« pričakovati, da bi krona igrala v vprašanju svojega in državnega obstoja kakšno drugo vlogo. Sicer pa je zelo slabo spricevalo politične razsodnosti, ako se vleče v politiko krona. Tega navadno ne dela niti zagrebški oče gornjeradganskega učenca! Oprostite, g. urednik, dojemem dopisu, toda verjemite mi, da sem moral povedati svoje mišljenje, kajti jaz in mnogi drugi se čudimo, kako je mogoče, da se sme v naši kraljevini počenjati vse. V raniki Avstriji, kjer so bili vsi novopečeni »republikanci« zvesti služabniki habsburško-nemškega monarhizma, bi se bilo tem ljudem godilo malo drugače, kakor se jim godi sedaj. — (Priročujemo dopis s pripombo, da nam ga je poslal ugleden pristaš SLS iz gornjeradganske okolice. Ured.)

REMINGTON

Mod.
12.

Brezsilni
ameri-
kanski
pisalni
stroj.

FRANC BAR, LJUBLJANA

CANKARJEVO NABREZJE 5. TEL. 407

Bogata zaloga vseh v to stroko spada-
jočih potrebščin.

Dr. Joža Ravnik,
odvetnik v Beogradu,
je preselil svojo pisarno v Kosovsko
ulico 22.

Gospodarstvo.

g Madžarska vojna odškodnina naši državi. V Budimpešti posluje naša komisija za prevzem železniškega materiala v vrednosti 230.000 zlatih kron. Nadalje dobimo od Madžarske železniškega materiala za 17.125.560 zlatih kron, in sicer 50 lokomotiv in 1200 vagonov. Dobava se izvrši leta 1926, ko bo izvedena sanacija madžarskih financ. Poleg tega dobimo še na račun obnove za 1.388.000 zlatih kron železniškega materiala in dnevno 880 ton premoga iz pečurškega premogovnika.

g Carinski dohodki naše države so znašali v prvi dekadi meseca maja 46.976.649 Din, v primerjavi s istim časom lanskega leta manj 798.488 dinarjev.

g Znižanje in odprava nekaterih izvoznih carin. Te del se je vršila v Beogradu konferenca glede znižanja oziroma odprave gotovih tarifnih postavk našega izvoza. Odpravila naj bi se carina na moko, mesne izdelke, fižol, slive, živo živino, zaklano živino, jaja in drob. Finančni minister dr. Stojadinović je naklonjen reduciranju izvozne carine, ki zelo vira naš izvoz.

g Stanje posevkov v naši državi je skoraj povsod zelo ugodno. Če ne bo vremenskih neugod, bo letina prav dobra. Tudi pašniki, sadovnjaki in vinogradi kažejo zelo dobro.

g Vinsko borzo so otvorili v Novem Sadu. Na borzi bodo notirala domača in tuja vina.

g Kurz našega posojila v New Yorku. Obveznice Blairvega posojila notirajo v New Yorku sedaj 82, kar pomeni zvišanje za 7 točk napram minulemu mesecu.

g Kam izvažamo? V prvih treh mesecih t. l. se je izvozilo iz naše države za 2 milijardi 614 milijonov dinarjev, in sicer v Avstrijo 31.31 odstotkov — 645.4 mil. Din, v Italijo 29.87 odstotkov — 615.7 mil. Din, v Českoslovaško 7.46 odstotkov — 615.7 mil. Din, v Nemčijo 6.55 odstotkov — 135.1 mil. Din.

g Državna podkovska šola na Seli je pričela v novo urejenih prostorih državne žrebčarne obratovati v polnem obsegu.

g Podkovski tečaj. Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli Selo-Moste pri Ljubljani se prične 1. julija. Za vstop v tečaj je vložiti pri ravateljstvu šole do 15. junija kolekovano prošnjo in ji priložiti: 1. rojstni list; 2. domovnico; 3. zadnje šolsko spričevalo; 4. ubožno spričevalo; 5. učno spričevalo in 6. navedeno spričevalo. Pouk je brezplačen. Učenci dobivajo redno državno podporo ter imajo brezplačno stanovanje v zavodu, skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige.

g Sistematični register zakonov, naredb, uredb itd., objavljenih v Uradnem listu, ki se nanašajo na stroke finančne uprave v času od 4. novembra 1918 do 31. decembra 1923 namerava izdati delegacija finančnega ministrstva v Ljubljani. Naročila naj se naslovijo na predsedstvo

pisarne delegacije. Cena broširanega registra Din 10.

g Boj za petrolej. Angleška petrolejska družba Royal-Dutch-Schell-Company je prodala svoje pravice na petrolejskih vrelcih v Zedinjenih državah ameriški družbi Standard-Oil-Company za 6 milijonov funtov šterlingov. S to vsoto bo imenovana angleška družba izdatnejše izkoriščala svoje petrolejske vrelce v Rusiji.

Odgovori uredništva.

Drž. gozdar v pok.: Vašo zadevo smo izročili strankinemu tajništvu. — Zel. uradnik: Javite nam vsak slučaj kakršnegakoli preganjanja. — Trbovlje: Osebnih zadev ne spadajo v politiko. — Jesenice: Le krepko naprej! Naša stvar napreduje povsod. — G. r-k: Ako imate dokaze oziroma priče, brez nadaljnega! — Savinjska dolina: Berite pridno naš list. Vaši dvomi so neupravičeni: NRS je načelno proti vmešavanju cerkve oziroma vere v politiko. — Uradnik v Ljubljani: Blagovolite se oglašiti osebno v strankini pisarni. — Učitelj na Staj.: Vložite utemeljeno pritožbo na merodajno mesto. V šoli ne sme biti nobene politike. — Učitelj v M.: Omenjeni gospod ni narodni radikalec. — Drž. upokojenec ob meji: Obrnite se na svojo krajevno organizacijo, ki naj izroči zadevo tajništvu okrožnega odbora. — Kranj: Obrnite se na tamošnjo krajevno organizacijo NRS.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Nočni napad.

Ob devetih zvečer sta Escander in Verdeau zapustila hotel in javila posestniku, da je njiju namen, prebiti noč v Grandcampu, da se pa vrnejo naslednje jutro.

Ceste so bile zapuščene, bila je lepa noč, malo presvetla za Escandra, toda Verdeau mu je zatrjeval, da bo veter, ki je močno pihal od zapada, prinesel oblakov seboj.

Kmalu potem, ko sta zapustila Englesqueville, sta se obrnila na desno in izginila v senci grčevja in grmičevja. Verdeau se je večkrat spotaknil, Escander je padel v nek jarek, a k sreči se jima ni nič hudega zgodilo. Že sta se približevala grajskemu obzidju, ko je Verdeau nenadoma položil roko na Escandrovo ramo. Oba sta se ustavila in napeto prisluškovala: razločno se je čul šum. Ravno tu so pa prišli oblaki, kot je bil označil Verdeau, in zakrili mesec. Čakala sta pet minut, ki so se jima zdele cela večnost. Nista se ganila in zadrževala sta sapo.

Slednjič je posvetil žarek med dvema oblakoma in jima pokazal mirnega konja, ki je bil na trati privezan ob kol in se vrtel okoli njega.

— Prebedasto! je dejal Verdeau.

Ko sta prišla do zida, sta ga skrbno ogledovala in si izbrala mesto, ki ga je zakrivala senca velikega drevesa. Escander je s pomočjo Verdeauja naglo splezal na vrh zida, kjer se je vlegel. Nato se je sklonil, stegnil obe roke proti svojemu tovarišu, ki je bil tudi zelo spreten, a lažji in bil takoj vrh zida poleg njega. Skoraj nemogoče je bilo, ju zapaziti v temi.

— In sedaj? je vprašal Verdeau.

— Sedaj, dragi moj, bom šel na ogled, vi pa boste ostali tukaj. To sicer ni preveč udoben položaj, a trajal ne bo predolgo. Če nas enega ali drugega zasačijo, mora ostati eden, da nadaljuje započeto delo. Na vsak način je potrebno, da eden izmed naju ohrani svojo svobodo in ne stori ničesar, da osvobodí drugega. Ali ste dobro razumeli?

— Da.

— Prav. Odhajam torej, kot sem vam dejal, na ogled. Če začujete šum boja ali krik — kajti kričal bom — če me bodo vieli —

skočite z zida, tecite naravnost v Saint Laurent, vzemite voz, in hajd v Pariz.

— Dobro.

Tu se je pustil Escander pasti na mehka tla na drugi strani zida.

Vreme se je spremenilo, nevihta se je bližala. Težki oblaki so pokrivali nebo. Escander je skrit v senci čakal, da se mesec zasenči. V njegovem svitu je mogel za minuto pregledovati okolico gradu. Zapazil je stezo, ki je vodila do neklih vrat, kolikor je mogel spoznati. Sklenil je iti po tej poti do gradu. Ko se je mesec skril za oblake in je zavladala tema, je tekel po prstih po stezi do poslopja, se stisnil k njemu in zadrževal sapo, da bi bolje čul kak ropot.

Vse je bilo mirno. Toda kaj sedaj?

Ali naj si ogleda okolico? Menil je, da to ni glavna stvar. Ali naj skuša priti v grad? Da, toda kako?

Stvar, ki je najprej ni zapazil, je vzbudila njegovo zanimanje. Senca, v kateri se je skrival, je bila zaporedoma bolj ali manj svetla. Prihajala je od drevesa, ki se je kakih trideset korakov na desni od njega zibalo v vetru in bilo deset ali dvanaest metrov visoko.

— To je pa res izborna opazovališče, si je mislil časnikiar. Splezal bom nanj in imel lep razgled na vse strani.

Spet je zakril oblak luna. Escander je tekel k drevesu in spretno splezal nanj do prvih vej.

Res je bilo to izborna opazovališče in kot nalašč zanj, toda prenizko, zato je plezal naprej do vrha.

— Izvrstno, si je dejal, tu človek sedi kot doma. Terasa, ki je poleg grada, je res lepa. Vraga, čemu jim pač služi?

Njegovo razmišljanje je nenadoma prekinil naravnost neverjeten dogodek. Escander kar ni mogel verjeti svojim očem.

Del cementirane terase, ki je pokrivala ves grad, je poniknil za kakih trideset centimetrov, potem pa se je tiho premaknil na desno: prikazala se je velika temna odprtina in Escander je natančno začul šum, ki ga dela električno dvigalo.

Nato je završelo vrtenje zračnega propelerja in v mesečnem svitu je opazil kovi-

nast stroj, ki se je blestel pod svetlikanjem navpik stoječega vijaka, ki se je začel silno naglo v temnem nebu. Široka ploskev pa se ga je bilo na 30 metrov že komaj čuti. Nato se je stroj dvignil skoraj navpično in izginil naglo v temnem nebu, široka ploskev pa se je spet premaknila nazaj na svoje staro mesto in nihče ne bi nato mogel slutiti, da se da premikati kot gledališki oder, v slučaju če odhaja ali prihaja skrivnostni letalni stroj.

Veselo, ki ga je časnikiarju povzročalo to odkritje, je bilo neizmerno.

— Imam jih! Imam jih! je hotel zaklicati; toda grizel si je ustnice do krvi in ostal minuto nepremično na svojem mestu na vrhu drevesa, dokler se ni obvladal.

Nato je zlezal na tla in oprezno stopal okoli grada. Na eni strani so bila velika steklena vrata, h katerim so vodile tri stopnice. Escander bi bil rad poskusil udreti, toda bil je prepričan, da so bila vrata znotraj zastražena. Zato ni šel niti mimo njih, ampak se je vrnil in iskal drug dostop. Bilo je sicer še nekaj drugih vrat, a vsa so bila skrbno zaprta, kakor je pričakoval.

Nadaljeval je svoja raziskavanja, a topot spodaj ob zidu, iskal je luknjo, po kateri bi mogel priti v klet. Slednjič je prišel do ene in zlezal skozi njo. Zabliskal je s svojo žepno svetilko in opazil, da se nahaja v prostoru, polnem praznih zabojev. Vzel je dva in ju postavil pred luknjo, da jo zasenči. Ko je bil tako na varnem in ga niso mogli videti od zunaj, je prižgal svojo luč in si prostor natančneje ogledal.

V eni steni so bila vrata. Bila so sicer zaklenjena, toda s pomočjo svojega švicarskega noža in vlomilnega orodja, ki ga je nosil Escander v hlačnem žepu seboj, je odvil ključavnico in odprl vrata. Pred njim so bile stopnice. Oprezno je stopal po njih. V desnici je držal samokres, v levici žepno svetilko.

Prisluškovanje.

Gotovo ni nič bolj vznemirjujočega, kot stopati po prstih, zadržavati sapo, čuti biti na se srce in se neslišno plaziti po temnih in zapuščenih hodnikih v strahu, da se nenadoma odprejo kaka vrata in človeka kdo zgrabi za vrat. S tem občutkom je Escander nadaljeval svoj nevarni pohod, toda znal je obvladati svoje živce.

Svojo luč je bil seveda ugasnil, tipal je po zidu naprej in dospel do zaprtih vrat. Potisnil jih je polahko, odprla so se. Nahajal se je v veliki veži gradu, na desni je zapazil široka večna vrata, skozi katera je svetila

slaba nočna luč. Mesto, kjer se je nahajal, je bilo v popolni temi. Stal je tu in se ni ganil. Slišal je enakomerno smrčanje čuvaja, ki je spal poleg vrat. Silno počasi in oprezno je začel Escander lezti po velikih stopnjicah navzgor. Oko se mu je privadilo temi in bele marmornate stopnjice so bile dovolj svetle, da je mogel opaziti, da je došel v prvo nadstropje. Na hodniku so bila tri vrata. Prisluškoval je na vseh treh. Povsod je vladal popoln molk. Prijel je za kljuko srednjih vrat in jih počasi odprl. Pred njim je bila tema in tišina. Posvetil je s svojo svetiljko. Nahajal se je v sobi, ki je bila opremljena z naravnost neverjetno razkošnostjo.

Poslušal je še vedno napeto; tu je začul sumljiv šum. Naglo je stopil za debele zastore visokega okna, jih zastrl za seboj in pričakoval s samokresom v roki. Trije možje so vstopili. Prižgali so električno luč. Escander je skozi ozko špranjo spoznal Toca in njegovega zaupnega tajnika Ravano.

Tocra je najprej pregledoval listine, ki so ležale na mizi, potem pa se je z orientalsko ležernostjo vrgel na divan poleg kamina. Ravana je stal pred njim in se ni ganil.

Minuto je vladal molk, nato je Toca dejal:

— Koliko imamo že izgotovljenih letal?
— Dvesto petdeset, mojster. Čez nekaj mesecev jih bo tisoč.
— In vsi imajo snov?
— Vsi. Dovolj je je, da se uniči polovica Anglije v šestih urah z ognjem ali mrazom.

— Imaš rezerve kristalopirja?
— Ne, mojster.
— Treba je napraviti zalogo. Možak, ki ga proizvaja, lahko izgine, ali pa ga naenkrat noče več izdelovati. Čudim se, da še nisi prišel na njegovo skrivnost.

— Dvajsetkrat sem že skušal, a vse zaman. Nekj dan je uganil, kaj iščem in mi je dejal: »Če stopite še enkrat v moj laboratorij, izginem, in svet je velik.«

Nastal je molk, nato je nadaljeval tajnik s svojim nežnim glasom:

— In mučenje?
— Bomo videli. Pusti ga privedi.

Ravana se je priklonil kot vsakokrat, če je dobil kako povelje, potem pa je zginil za trenutek in se vrnil z Jacquesom Lambertom.

Ko je ta zapazil Toca, ga je pozdravil, toda njegovo obnašanje je bilo izživalno.

— No, gospod Lambert, je dejal Toca zbadljivo, slabe volje ste. Kaj pa vam je?

To vprašanje je stavil silno vljudno in prijazno, a oči so se mu bliskale zahrbtno kot mački.

— Visokost, če je vprašanje iskreno stavljeno, imam čast, vam odgovoriti.

— Govorite.

— Ko sem se zavezal, da vam delam toliko kristalopirja, kakor hočete, nisem vedel, kaj nameravate z njim.

— In sedaj?

— Sedaj ko sem zvedel...

— Od dekleta, ki smo ga ugrabili v jamstvo?

— Da... sem sklenil, da ne bom več pospeševal vaših zločinov in če bi me stalo življenje, ne bom več delal te snovi.

— To si boste pa premislili. Lahko vas dam mučiti in kot veste so azijske muke mnogo bolj strahovite in učinkovite kot katerkoli druge.

Escander je zapazil, kako se je Jacques Lambert stresel od groze.

— Čujte, gospod Lambert, pokazali boste svojo dobro voljo. Računam na to. Oni dan pa, ko se ločiva, vam naštejem vsoto šestih milijonov.

Ravana je dal z roko znamenje in Lambert je opotekaje odšel. Ko se je Ravana vrnil, je dejal Toca s satanskim nasmehom:

— Ta možak ni trdnega zdravja. Ne bi dal počenega novca zanj.

Pri teh besedah se je Escander za zagrinjalom spraševal, ali ne bi bilo najbolje, skočiti iz skrivališča, s samokresom v roki prisiliti Toca, da mu sledi in ga s pomočjo Verdeauja odvesti v Pariz. To bi bilo res imenitno!

Toda Toca se je bil med tem že dvignil, odšla sta skozi vrata. Prišel je služabnik in ugasnil električno luč ter tudi odšel iz sobe, katerih vrata je zaprl. Escander je ostal v temi sam. Globoko je vzdihnil.

Dalje prihodnjič.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnik«.
Urednik: Ivan Podržaj.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

	Broš.	Vez.
St. 1. I. Albreht: Ranjena gruda, izvirna povest, 104 str.	Din 12—	Din 17—
2. Rado Murnik: Na Bledu, izvirna povest, 181 str.	16—	22—
3. I. Rozman: Testament, ljudska drama v 4 dej., 105 str.	12—	17—
4. Cvetko Golar: Poletno klasje, izbrane pesmi, 184 str.	20—	26—
5. Fran Milčinski: Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, veselomodre črtice I., 72 str.	8—	13—
6. L. Novák: Ljubosumnost, veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	6—	11—
7. Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila Uta, 111 str.	12—	17—
8. E. Gaboriau: Akt štev. 113, roman, poslov. E. V., 536 str.	22—	28—
9. Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije, 347 str.	24—	30—
10. I. Albreht: Andrej Ternouc, religiozna karikatura, 55 str.	6—	11—
11. Pavel Golja: Peterčkove poslednje sanje, božična povest v 4 slikah, 84 str.	12—	17—
12. Fran Milčinski: Mogočni prstan, narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	12—	17—
13. V. M. Garšin: Načezda Nikolajevna, roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	10—	15—
14. Dr. Karl Engliš: Denar, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	26—	32—
15. Edmond in Jules de Goncourt: Renée Maupérin, roman, prevel P. V. B., 239 str.	15—	21—
16. Janko Samec: Življenje, pesmi, 112 str.	15—	20—
17. Prosper Mérimée: Verne duše v vicah, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	9—	14—
18. Jarosl. Vrhlický: Oporoka lukovškega grajščaka, veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	6—	11—
19. Gerhart Hauptmann: Potopljeni zvon, dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	16—	22—
20. Jul Zeyer: Gompaci in Komurasaki, japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	14—	20—
21. Frid. Žolna: Dvanaest kratkočasnih zgodbic, II., 73 str.	8—	13—
22. L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata, roman, poslovenil Fr. Pogačnik	14—	20—
23. Sophokles: Antigone, žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	9—	14—
24. E. L. Bullver: Poslednji dnevi Pompejev, I. del (v tisku)		
25. E. L. Bullver: Poslednji dnevi Pompejev, II. del (v tisku)		
26. L. Andrejev: Črne maske, drama, poslov. Jos. Vidmar, 82 str. broš.	12—	17—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

St. 1. Dr. L. Cermelj: Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije, 52 str.	16—	23—
---	-----	-----

Za vsak zvezek je računati po Din — 80 poštne in odpravnine

Naročila sprejema: Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.

Najcenejše nove in rabljene pisalne stroje

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih računalnih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6/1.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros - cene.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

Stoewer Record

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo: Lud. Baraga Ljubljana,
Šelenburgova ulica štev. 6/1.